

LA PRUEBA «INTERNACIONAL» EN EL PROCESO LABORAL

Autor: Nores Torres, Luis Enrique.

Editorial: Tirant Lo Blanch, 2022, 131 páxinas.

Hai xa algún tempo que as relacións laborais deixaron de explicarse en clave estritamente nacional ou interna. Neste sentido, a expansión dos fenómenos de mobilidade internacional, así como das relacións laborais "transnacionais", constitúen fenómenos cada vez máis perceptibles na nosa realidade xurídica, en gran medida ligados aos efectos derivados da globalización económica. É ben sabido que os conflitos que xorden neste terreo xeran unha serie de problemas derivados da mencionada mobilidade que despertaron un notable interese doutrinal se nos atemos ao número de traballos que de maneira directa ou indirecta circundan esta temática. Así, mesmo, poderíase dicir que as cuestións relacionadas coa determinación da xurisdición competente e a lexislación aplicable constitúen xa case un "clásico" na disciplina a xulgar polo número de proxectos, congresos, xornadas e publicacións realizadas nos últimos anos sobre estes extremos. Agora ben, o interese da materia non se esgota aí, pois xunto a ese tipo de cuestións xa apuntadas, que contan cun excelente tratamento doutrinal, existen outras, igualmente relevantes, que, polo momento, son territorios case inexplorados, polo menos no ámbito laboral. Así sucede, por exemplo, cos interesantes interrogantes que suscita a obtención e achega de probas no proceso cando o material probatorio radica en lugar distinto daquel onde se está a seguir a causa. Precisamente, este é o obxecto da monografía que agora se comenta.

En efecto, baixo o título La prueba “internacional” en el proceso laboral, o autor, o Dr. Luís Enrique Nores Torres (Profesor T.U. de Dereito do Traballo e da Seguridade Social da Universidade de Valencia) analiza as previsións existentes sobre o réxime de obtención de proba nestes casos e a súa translación ao proceso laboral. E iso porque tales previsións, normalmente, toman como referente o proceso civil, sen ter en consideración as singularidades do proceso social, o que dificulta, en ocasións, a súa posta en práctica.

Ao meu xuízo, seguramente, aquí reside o principal interese da obra. E é que, aínda que xa existían relevantes monografías relativas ao réxime de obtención das probas no estranxeiro, onde se daba conta das previsións internacionais e comunitarias sobre o particular (ELVIRA BENAYAS, HERRERA PETRUS, DIAGO DIAGO ou VILLAMARÍN LÓPEZ), o tema pasara practicamente inadvertido para os laboristas, como sucede con outros moitos “temas de fronteira” onde conflúen disciplinas dispares (neste caso, internacional, procesual e laboral). Por outra banda, a relativamente recente modificación do Regulamento Comunitario existente na materia (Regulamento 1206/2001, do 28 de maio, substituído polo Regulamento 2020/1783, do 25 de novembro, relativo á cooperación entre os órganos xurisdiccionais dos Estados membros no ámbito da obtención de probas en materia civil ou mercantil), que entrará en vigor en xullo de 2022, incrementa o mencionado interese. Por último, e non por iso menos importante, non hai que esquecer que o dereito á tutela xudicial efectiva integra o dereito á proba, non só a “interna”, senón tamén a “internacional”, de tal maneira que a denegación inxustificada daquela cando debe levarse a cabo no estranxeiro ou a súa práctica defectuosa pode provocar, como se sabe, a nulidade de actuacións ou xustificar un eventual recurso de amparo.

Este é o punto de partida que o autor toma na introdución (apartado I), isto é, a conexión de todas estas cuestións co dereito á tutela xudicial efectiva. E a partir de aí, seguindo

unha sistemática de corte tradicional, efectúa unha análise das distintas previsións normativas existentes. Así, como se dunha escavación arqueolóxica se tratase, vai sacando á luz os “distintos xacementos normativos” que articulan a materia.

De entrada, o autor analiza as previsións normativas presentes nos instrumentos internacionais, cuestión esta á que se destina o apartado II da obra na súa integridade. Así, sucesivamente analízase e ordénase o contido do Convenio da Haia do 18 de marzo de 1970 e o labor desenvolvido no seo da Conferencia Interamericana de Dereito Internacional Privado (Convención de Panamá de 1975). Así mesmo, tamén se aborda neste apartado un achegamento ao contido dos diferentes convenios bilaterais subscritos por España nesta materia, proporcionando un material moi útil para quen teña que batallar con este tipo de cuestións.

A continuación, o profesor Nores Torres dedica o apartado III a efectuar un labor similar ao realizado no apartado II con respecto aos instrumentos aprobados no ámbito da Unión Europea, o que conduce ao estudo do Regulamento (CE) 1206/2001, do 28 de maio, que se viu substituído polo regulamento (UE) 2020/1783, do 25 de novembro, o cal, como se indicou, ten prevista a súa entrada en vigor en xullo deste mesmo ano.

Finalmente, o apartado IV destínase ao estudo das previsións contidas na normativa estritamente interna, isto é, a Lei de cooperación xurídica internacional 29/2015, do 30 de xullo, unha lei que, do mesmo xeito que o resto do marco xurídico, non provocou unha especial atención no mundo laboral, algo que a obra comentada tenta emendar proporcionando as principais claves que permitan o seu entendemento.

Unha vez descritas e sistematizadas as normas apuntadas, o apartado V aborda os problemas interpretativos e aplicativos que este conxunto de previsións suscita cando se trasladan ao ámbito laboral. Neste sentido, hase de sinalar que a aplicabilidade neste ámbito non esperta dúbidas. O problema xorde porque o referente habitualmente tomado, non só na

súa xénese, senón tamén na súa interpretación é o do proceso civil, que se rexe por normas e principios diferentes ao proceso laboral. Pois ben, o autor trata de identificar aquí as principais dificultades interpretativas e/ou aplicativas que poden atopar os operadores xurídicos, así como, sobre todo, (e aquí radica –insisto- o interese principal da obra) en ofrecer solucións ante os obstáculos anotados.

Finalmente, é xusto apuntar que o traballo que agora se comenta é produto dun proceso de reflexión sostido polo Profesor Nores Torres durante os últimos tempos e que deu lugar á publicación de contribucións parciais, tanto en forma de artigos doutriniais como de capítulos de libro sobre o particular. Para estes efectos, poden aquí citarse, por exemplo e entre outros, o seu traballo titulado “El Reglamento (UE) 2020/1783 sobre obtención de pruebas en el extranjero y su traslación al proceso laboral”, Revista Internacional y comparada de relaciones laborales y Derecho del empleo, vol. 10, nº 2, 2022 ou tamén, o seu traballo en forma de capítulo de libro “La traslación al proceso laboral de las previsiones normativas sobre obtención de pruebas en el extranjero: dudas aplicativas y propuestas de solución” que se atopa publicado na obra colectiva que tiven a honra de codirixir titulado Derecho transnacional del trabajo, derechos humanos y multinacionales: una mirada interdisciplinar, Atelier, Barcelona, 2022.

En todos estes traballos e, en concreto, na obra que se comenta, o autor demostra non só un magnífico facer académico, algo que xa nos constaba as persoas que tiveramos a oportunidade de achegarnos á obra do Prof. Nores Torres con anterioridade, senón tamén unha enorme valentía, xa que como se sinalaba ao comezo destas páxinas, a obtención e achegas de probas nos procedementos laborais con elementos de estranxeiría

atopábase desasistida no ámbito laboral; lagoa ou baleiro este que o autor, de maneira brillante, vén afortunadamente emendar.

OLGA FOTINOPOULOU BASURKO
Catedrática de Dereito do Traballo e da Seguridade Social
Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea
(España)
olga.fotinopulos@ehu.eus